

Nr 276.

Av herr **Lindström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1949/50 m. m.

Som framgår av propositionen nr 209 till 1948 års riksdag har frågan om mariningenjörkårens organisation under flera år hållits svävande i avvaktan på resultatet av olika utredningar. Följden härav har, som också i nämnda proposition framhållits, blivit, att en avsevärd del av personalen lämnat sina anställningar vid kåren. Av propositionen kan även inhämtas att antalet vakanser uppgick till inemot 30 % av kårens samtliga beställningar. Det har, såsom departementschefen i propositionen framhållit, med hänsyn härtill varit förenat med stora svårigheter att bemästra marinens tekniska problem, vilka på grund av den snabba tekniska utvecklingen på senare år tilltagit i såväl svårighetsgrad som omfattning. Föredragande departementschefen ansåg en ökning av antalet mariningenjörer under alla förhållanden ofrånkomlig. I anslutning till 1942 års försvarsutrednings förslag förutsatte han att mariningenjörkåren successivt skulle kunna efter närmare prövning i varje särskilt fall utökas med tio beställningar. De i propositionen framlagda förslagen inneburo emellertid icke någon utökning av kårens numerär.

I två likalydande motioner till 1948 års riksdag, I: 395 och II: 555, funno motionärerna icke något vara att invända häremot under dåvarande förhållanden, men att åtgärder i tillfyllestgörande omfattning borde vidtagas för att stimulera rekryteringen till kåren och sålunda erhålla möjlighet att fylla vakanserna. En sådan åtgärd skulle vara att uppflytta vissa befattningshavare i mera ansvarsfull ställning till högre beställningar, varigenom man skulle så att säga »höja taket» i tillgängliga lönegrader. I motionerna hemställdes, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 209 måtte besluta bl. a. om uppflyttning av chefen för konstruktionskontoret å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning och assistenten därstädes till lönegrad Co 14 samt om uppflyttning av två specialingenjörer till lönegrad Ca 33. Vid behandling av detta ärende framhöll statsutskottet i sitt utlåtande nr 161, att ett bifall till dessa yrkanden säkerligen skulle bidra till att förbättra det bekymmersamma rekryteringsläge, som rådde vid kåren. Vad beträffar de föreslagna beställningarna i Co 14 ville utskottet dock erinra om att departementschefen i avvaktan på resultatet av den igångsatta utredningen rörande löneställningen för vissa högre statliga befattningar icke ansett sig böra föreslå, att kåren för det dåvarande tillfördes beställ-

ningar i högre lönegrad än Ca 33. Även om utskottet funne skäl tala för det motionsvis framlagda förslaget, torde dock jämväl enligt utskottets uppfattning resultatet av nämnda utredning böra avvaktas, innan en dylik åtgärd vidtoges. Utskottet ansåg sig ej heller i övrigt böra på grundval av de då föreliggande motionerna förorda någon ändring av mariningenjörkårens sammansättning i förhållande till vad Kungl. Maj:t föreslagit. Ehuru alltså utskottet ansåg sig böra avstyrka motionerna, ville utskottet understryka vikten av att mariningenjörkåren utan allt för stor tidsutdräkt tillfördes ett antal beställningar i högre lönegrader.

Vid utskottets ifrågavarande yttrande och i anslutning härtill gjorda hemställan anförde sex ledamöter reservation. Reservanterna ansågo, att utskottets yttrande bort erhålla följande lydelse: »Utskottet finner det i hög grad angeläget, att åtgärder snarast vidtagas för att förbättra det bekymmersamma rekryteringsläge, som råder vid mariningenjörkåren. De åtgärder i detta syfte som i de likalydande motionerna I: 395 och II: 555 föreslagits synas utskottet vara i huvudsak väl ägnade att stimulera rekryteringen till kåren och sålunda möjliggöra att föreliggande stora vakanser fyllas. Enligt utskottets mening böra och kunna dessa åtgärder vidtagas utan att resultatet av den nyligen igångsatta utredningen rörande löneställningen för vissa högre statliga befattningar avvaktas. Utskottet vill sålunda tillstyrka, att chefen för konstruktionskontoret å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning och assistenten därstädes uppflyttas till lönegrad Co 14 och att 2 specialingenjörer uppflyttas till lönegrad Ca 33 samtidigt som 2 beställningar i lönegraden Ca 29 för mariningenjör av 1. graden även som 2 beställningar för specialingenjör av 2. graden indragas».

Riksdagen beslöt emellertid i enlighet med utskottsmajoritetens förslag, innebärande bl. a. avslag på de i motionerna I: 395 och II: 555 framförda yrkandena.

I proposition nr 135 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t nu framlagt sina förslag till bl. a. beräkning för nästa budgetår av förslagsanslaget till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. Anledning synes härvid ha förelegat för departementschefen att beträffande mariningenjörkåren framlägga förslag med anledning av statsutskottets vid 1948 års riksdag gjorda understrykande av betydelsen, att mariningenjörkåren tillfördes ett antal beställningar i högre lönegrader. Så är emellertid icke fallet.

Sedan departementschefen framhållit, att marinöverdirektören bl. a. upprepat sitt yttrande över 1945 års försvarskommittés betänkande framlagda förslag om att inrätta 2 beställningar för förste marindirektör i Co 14 och 2 beställningar för specialingenjör i Ca 33, i utbyte mot lägre beställningar, samt meddelat, att förslaget biträts av chefen för marinen, åberopar departementschefen sitt vid anmälan av proposition 1948:209 gjorda uttalande att, ehuru skäl talade för att mariningenjörkåren tillfördes beställ-

ningar i högre lönegrad än Ca 33, han i avvaktan på resultatet av den igångsatta utredningen rörande löneställningar för vissa högre statliga befattningar icke då ville föreslå en dylik åtgärd. Då resultatet av berörda utredning ännu icke förelåge, ansåge han det alltjämt böra anstå med inrättande av här avsedda högre beställningar vid mariningenjörkåren.

Av den ovan intagna resumén av vad i denna fråga förekommit vid förra årets riksdag framgår, att läget beträffande mariningenjörkåren är synnerligen prekärt. Dugande krafter söka sitt utträde ur kåren, och rekryteringen är bristfällig. Lägets bekymmersamma natur markeras ytterligare därav att det visat sig, att flera duktiga ingenjörer, beträffande vilka man hyst berättigade förhoppningar, att de skulle söka inträde i kåren, icke gjort detsamma. Den arbetsbörda, som åvilar de nu i tjänst varande mariningenjörerna, har nått bristningsgränsen. Flera fall av överansträngning ha kunnat konstateras bland personalen, och den tekniska verksamheten har i viktiga avseenden måst eftersättas. Allt detta synes visa, att mariningenjörkårens personalproblem snabbt närma sig en allvarlig kris, och detta i en tid, som mer än någonsin förut kännetecknas av snabb teknisk utveckling med många och svåra tekniska problem att bemästra. Det synes vara anledning att ånyo understryka det uttalande, som gjordes i de förenämnda motionerna vid föregående års riksdag, att åtgärder måste vidtagas, som visa, att statsmakterna äro beredda att på allvar taga itu med kårens problem. Statsmakterna måste nu övergå från utredningsstadiet till positiva åtgärder och visa sin vilja att gå till rätta med här förevarande problem. Regering och riksdag göra allvarliga ansträngningar att tillföra flottan materiel, som står på höjden av nutidens tekniska utveckling. Det rimmar illa med denna strävan att härvid eftersätta den personella sidan av saken och således icke göra vad göras kan för att tillförsäkra marinen teknisk personal, som är kompetent och intresserad att omhändervärd den komplicerade materielen. Det synes utan vidare vara klart, att de åtgärder, som kunna vidtagas för att öka rekryteringen och fylla vakanserna, ej längre få förhalas. Det må i detta sammanhang särskilt framhållas, att det skäl, som föregående år anfördes mot att tillföra kåren beställningar i högre lönegrad än Ca 33, nämligen den igångsatta utredningen rörande löneställningen för vissa högre statliga befattningar, icke längre rimligtvis kan åberopas. Under hand har nämligen inhämtats, att denna utredning, vilken tillsattes den 16 april 1948, praktiskt taget ännu icke påbörjats! Det synes icke längre försvarbart att åberopa dylika utredningar för underlåtenhet att nu vidtaga praktiska åtgärder för lösandet av kårens problem.

I de förutnämnda motionerna vid föregående års riksdag har för att stimulera rekryteringen föreslagits, att åtgärder skulle vidtagas för förbättrad löneställning av befattningshavare i mera ansvarsfull ställning. Såsom i motionerna framhållits fästa yngre ingenjörer, som överväga inträde i kå-

ren, ett icke obetydligt avseende icke blott vid de löneförhållanden, som de inom närmaste tiden kunna komma upp till och vilka bedömts vara relativt goda, utan även — och detta i stor utsträckning — vid avancemangsmöjligheterna inom kåren. De undersökningar, som företagits, bestyrka, att de unga ingenjörerna anse, att det inom kåren råder en påtaglig brist på möjligheter att erhålla välavlönad högre slutställning. Anledning synes därför föreligga att nu ånyo upptaga till övervägande de tidigare motionsvis framförda yrkandena om uppflyttning av tvenne beställningar för förste marin-direktör i lönegrad Co 14.

De beställningar, varom här är fråga, ha, som tidigare nämnts, avseende på chefen för konstruktionskontoret å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning och assistenten därstädes. Dessa äro under marinöverdirektören på var sitt område målsmän för särdeles viktiga grenar av ingenjörstjänsten. Chefen för konstruktionskontoret leder den konstruktiva verksamheten samt assistenten organisations-, personalutbildnings- och inspektionsverksamheten. Såväl chefen för konstruktionskontoret som assistenten äro bl. a. föredragande i marinförvaltningen samt äga själva efter föredragning meddela förvaltningsbeslut intill ett belopp av högst 100 000 kronor. Den gångna tiden har klart ådagalagt betydelsen av det arbete, som utförts av dessa befattningshavare, vilka var för sig handlägga betydelsefulla uppgifter av utomordentlig betydelse för såväl mariningenjörkåren som marinen i övrigt.

Vidare synes anledning föreligga att upptaga det förslag om uppflyttning av tvenne beställningar för specialingenjörer till lönegrad Ca 33, vilket marinöverdirektören framlagt i sitt yttrande över försvarskommitténs förslag och vilket förslag även upptogs i de berörda motionerna till föregående års riksdag. Dessa tvenne befattningar äro avsedda för byråchefer i marinförvaltningen, och de synpunkter i avseende å rekryteringen, som ovan anförts beträffande chefen för konstruktionskontoret och assistenten, gälla även dessa beställningar. Det må erinras att de inom marinförvaltningen civilt anställda ingenjörernas lönereglering nu är genomförd. En följd härav är att å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning tjänstgöra civilt anställda ingenjörer i 31 lönegraden eller i samma lönegrad som chefen för byrån. Denne har däremot trots han har ansvaret för byråns arbete icke erhållit sin lön reglerad uppåt, och utsikterna att så skall bliva fallet inom rimlig tid synas små, om ytterligare utredningar skola avvaktas och få förhålla frågans lösning. Den föreslagna åtgärden är av betydelse för att stimulera rekryteringen och klargöra för de unga ingenjörerna, att högre befattningar finnas, vilka kunna vara värda att eftersträva.

Då någon utökning av kårens numerär med hänsyn till förefintliga vakanser icke avsetts med förevarande motion, böra vid bifall till ovan nämnda förslag fyra lägre beställningar utgå. I enlighet med vad som före-

slagits i marinöverdirektörens tidigare omnämnda yttrande över försvarskommitténs förslag bör detta gälla tvenne beställningar i lönegrad Ca 27 för mariningenjörer av 2. gr. och två beställningar i samma lönegrad för specialingenjörer av 3. gr.

De ovan föreslagna åtgärderna åsyfta visserligen att giva de nuvarande befattningarna en löneställning, som bättre svarar mot deras ansvar och åligganden. I främsta rummet måste emellertid åtgärderna ses ur synpunkten att utgöra en stimulans för rekryteringen till mariningenjörkåren och framför allt på ett påtagligt sätt klargöra statsmakternas vilja att nu på allvar taga itu med kårens problem. Det är icke förenligt med statsnyttans krav att år efter år går utan att åtgärder vidtagas och att därvid blott hänvisas til utredningar av olika slag, helst när det visar sig, att dessa utredningar f. n. icke ens bedrivs med större intensitet. Det bör icke få förekomma, att tillgodoseendet av ett angeläget behov försummas under förevändning av att utredning skall företagas, när denna utredning icke genomföres och frågan tidigare tillfullo klarlagts vid den ena utredningen efter den andra. Det erinras om att behovet av ökat antal beställningar och av förbättrad löneställning för kårens personal berörts i följande utredningar under de senaste åren, nämligen:

1941 års försvarsutredning, 1941 års militära förvaltningsutredning, försvarsväsendets ingenjörutredning, 1941 års örlogsvarvskommitté, 1943 års örlogsvarvsutredning, försvarets tjänsteförteckningssakkunniga, 1944 års personalutredning, chefen för marinen i jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1945 anbefalld utredning, 1945 års försvarskommitté och MÖD:s och CM:s förslag i samband med avgivet yttrande över 1945 års försvarskommittés förslag till omorganisation av mariningenjörkåren.

Värdet av mariningenjörkårens insatser har från skilda håll i olika sammanhang vitsordats, bl. a. vid kårens föregående år firade 150-årsjubileum. Endast välvilliga ord äro dock ej till fyllest. En väsentlig sak är att mariningenjörernas ställning förbättras. Bl. a. måste de högre beställningarna flyttas upp, så att de yngre ingenjörerna finna intresse av att stanna kvar och vinna befordran inom kåren. Gjorda undersökningar ha visat, att åtgärder i föreslagen riktning äro av betydelse för ett avhjälpande av svårigheterna, och vid sådant förhållande böra statsmakterna icke lämna denna möjlighet oprövad.

Det må till slut framhållas, att kostnaderna för de föreslagna åtgärderna kunna beräknas till ca 21 300 kronor. Merbelastningen på avlöningsanslaget måste anses ringa med tanke på att staten på grund av vakanserna inom mariningenjörkåren f. n. årligen inbesparar ett belopp, som rör sig omkring 300 000 kronor.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av propositionen nr 135 måtte besluta,

1. att i personalförteckningen för mariningenjörkåren måtte upptagas två beställningar i lönegrad Co 14, avsedda för chefen för konstruktionskontoret å marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning och assistenten därstädes,

2. att innehavarna av dessa beställningar skola benämnas förste marindirektörer och hänföras till kommandörs tjänsteklass,

3. om uppflyttning av tvenne specialingenjörer till lönegrad Ca 33 samt

4. att tvenne beställningar i lönegrad Ca 27 för mariningenjör av 2. gr. ävensom tvenne beställningar i samma lönegrad för specialingenjör av 3. gr. skola utgå.

Stockholm den 2 april 1949.

Rickard Lindström.